

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
7 november 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-842816579
DOS-2020-0000155

Bijlagen
0

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Toezegging groene gewasbeschermingsmiddelen

Geachte Statenleden,

Tijdens de bespreking van het natuurbeheerplan in de commissie Klimaat, Natuur en Milieu (KNM) van 15-02-2023 heeft gedeputeerde Potjer toegezegd om de laatste stand van zaken over de groene gewasbeschermingsmiddelen met de commissie te delen. Middels deze brief wordt opvolging gegeven aan deze toezegging.

Achtergrond

Het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen speelt een belangrijke rol in het gangbare landbouwsysteem. Door de bestrijding van ziektes en plagen vergroot het gebruik van deze middelen de kans dat de boer of tuinder aan het einde van het seizoen zijn gewassen kan oogsten.

Het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen kent echter ook nadelen. Onder andere door het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is sinds 1900 het aantal boerenlandvogels met 85% afgenomen; het aantal graslandvlinders is met 80% gedaald. In mei 2023 is voor het eerst wetenschappelijk vastgesteld dat het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen de belangrijkste drijver is voor het afnemen van vogelpopulaties. Op een hoger abstractieniveau zou je kunnen zeggen dat door de schade aan natuurlijke bestuivers het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen de wereldwijde voedselzekerheid aantast.

Om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen te reduceren, wordt veel werk verricht om alternatieven te vinden voor natuurlijke plaagregulatie. De plaaggevoeligheid hangt vaak samen met monoculturen die natuurlijke systemen doorbreken. De provincie werkt in diverse gebieden samen met agrariërs en wetenschappers aan pilots en onderzoeken of met andere teeltwijzen, zoals regeneratieve landbouw, strokenteelt, mozaïekbeheer, een natuurlijke systeemrobustheid met natuurlijke plaagbeheersing kan plaatsvinden. Ook vinden binnen Zuid-Holland ontwikkelingen plaats waarmee op een duurzame manier gewassen beschermd kunnen worden tegen plagen en ziektes. Hierbij spelen ook groene gewasbeschermingsmiddelen een belangrijke rol.

Op de overlegvergadering van de Statencommissie Ruimte, Wonen en Economie (RWE) van 9 februari 2022 heeft gedeputeerde Stolk een vergelijkbare toezegging gedaan om de snelheid van toelating van nieuwe gewasbeschermingsmiddelen met een lager risicoprofiel bij het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) onder de aandacht te brengen. De

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2020/06/afname-flora-en-fauna-in-agrarisch-gebied-sinds-1900>

¹ Farmland practices are driving bird population decline across Europe | PNAS

heer Stolk heeft hierover een brief gestuurd. Deze brief (PZH-2022-813996773) geeft een algemener overzicht van de toelating van groene gewasbeschermingsmiddelen.

Definitie

Hoewel intuïtief begrepen wordt wat men bedoelt met groene gewasbeschermingsmiddelen, bestaat er geen eenduidige definitie voor. In deze brief wordt daarom uitgegaan van twee type groene gewasbeschermingsmiddelen:

- Laag-risicomiddelen;
- Middelen waarvan het gebruik ook door SKAL-gecertificeerde boeren is toegestaan.

Laag-risicomiddelen

Laag-risico middelen zijn middelen van natuurlijke oorsprong met een ingeschat laag risico voor mens, dier, milieu en niet-doelwit organismen. Deze middelen zijn als lage-risicostoffen ingeschat na een volledige beoordelingsprocedure van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) en hebben dus dezelfde beoordelingsprocedure doorlopen als andere middelen.

Middelen toegepast door Skal-gecertificeerde boeren

Skal is een organisatie die toezicht houdt op de biologische keten in Nederland. Bedrijven met Skal certificaat zijn dus biologische bedrijven. Deze bedrijven proberen de ontwikkeling van ziektes en plagen o.a. te voorkomen door een ruime vruchtwisseling en andere teeltmaatregelen. Maar mocht er toch een bepaalde ziekte of plaag ontstaan, hebben deze telers ook enkele middelen tot hun beschikking. Deze middelen zijn gebaseerd op werkzame stoffen van een natuurlijke oorsprong. Echter, dit hoeft per definitie niet te zeggen dat deze middelen ook minder schadelijk zijn voor de leefomgeving. Ook middelen die zijn gebaseerd op natuurlijke producten kunnen een hoge milieubelasting hebben. De toegelaten middelen kunnen in de praktijk ook gebruikt worden door gangbare boeren.

Toelating groene gewasbeschermingsmiddelen

Momenteel zijn er enkele laag-risico middelen en middelen die biologische boeren kunnen gebruiken op de markt. Mede door de inzet van provincie Zuid-Holland zijn verscheidene middelen toegestaan. Echter gaat de toelating van groene gewasbeschermingsmiddelen gepaard met enkele obstakels.

Een van de meest prominente redenen tot een beperkte toelating van groene gewasbeschermingsmiddelen is de beperkte mogelijkheid tot onderzoek. Om een gewasbeschermingsmiddel toe te laten op de Nederlandse markt, is veel kennis nodig. Producenten van gewasbeschermingsmiddelen hebben te maken met lange doorlooptijden en complexe toelatingsprocedures, wat gepaard gaat met hoge kosten.

Dit zorgt soms voor onnodige vertraging. Daarom wordt nu Europees onderzocht of het mogelijk is om verscheidene groene middelen versneld toe te laten en vervolgens via alternatieve procedures bij

²<https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2023/06/07/ctgb-focust-op-doorlooptijden-verduurzaming-en-meer-inzicht-in-gezondheidseffecten>

⁴ [https://www.akkervijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20\(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.](https://www.akkervijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.)

⁵ <https://restrain.io/nl/kiemremmer-ethyleen/#:~:text=Naast%20de%20gevolgen%20van%20de,voor%20de%20oogst%20van%202020.>

het Ctgb te behandelen. In haar nieuwe Meerjarenstrategie 2024-2027 geeft het Ctgb aan de doorlooptijd voor middelen die bijdragen aan verduurzaming te willen verkorten.

Echter kan het zomaar zijn dat de geclaimde groene middelen in de wachtrij in veel gevallen eenzelfde werkingsspectrum hebben en dus niet dekkend zijn voor beheersing van diverse ziekten en plagen. Hoop vestigen op deze middelen en de versnelde toelating is om deze reden riskant.

Voorbeeld succesvolle implementatie

Een voorbeeld van een gevestigd groen gewasbeschermingsmiddel is een middel dat veel wordt toegepast in de bewaring van aardappelen. Om aardappelen goed te kunnen opslaan, is het voor boeren een uitdaging om de kieming van deze aardappelen te voorkomen. Tot voor kort werd het middel Chloorprofam (CIPC) gebruikt om de kiemlust te doen afnemen. Echter is gebruik van het middel vanaf 1 juli 2020 in Europa verboden. Het verbod werd door veel telers als een groot obstakel ervaren. Na de afschaffing van het middel werd vol ingezet op groene alternatieven; met name het gebruik van muntolie en sinaasappelolie bleken erg succesvol te zijn. Deze middelen hebben een plantaardige oorsprong en zijn minder schadelijk dan Chloorprofam en worden nu ook veelvuldig ingezet door conventionele boeren.

Uitdagingen en beperkingen

Hoewel groene gewasbeschermingsmiddelen vanwege de verminderde afwenteling op de omgeving veel voordelen hebben, bestaan er ook enkele nadelen. Een van de belangrijkste uitdagingen is ervoor te zorgen dat groene gewasbeschermingsmiddelen vrijwel even effectief zijn als conventionele chemische middelen. Ondanks dat er aanzienlijke vooruitgang is geboekt, kunnen groene alternatieven soms minder krachtig zijn in het bestrijden van plagen en ziekten. Dit kan leiden tot lagere opbrengsten of minder efficiënte controle van schadelijke organismen. Een van de oorzaken hiervan is het beperkte werkingsspectrum; in vergelijking tot conventionele middelen zijn groene gewasbeschermingsmiddelen gericht op specifieke plagen of ziekten, wat betekent dat verschillende producten nodig kunnen zijn om problemen aan te pakken. Dit maakt het gebruik van groene gewasbeschermingsmiddelen complexer en kostbaarder. Het verstrekken van kennis en training aan agrariërs in het gebruik van groene gewasbeschermingsmiddelen is hierin cruciaal.

Daarom is het belangrijk om bij groene gewasbeschermingsmiddelen te werken met een systeemaanpak. Hierin wordt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een lage milieu impact gecombineerd met o.a. een gezonde bodem, ruime teeltrotatie, resistente en vitale rassen en beslissingsondersteunende systemen. Het ZH-PLG biedt een kans om de implementatie van een dergelijke totaalbenadering te versnellen. Zo worden verscheidene maatregelen opgenomen die invloed hebben op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals de maatregel emissiereductie bollenteelt, maatregel aanpak waterkwaliteit landbouw en maatregel emissiereductie boomteelt. Bovendien wordt zowel in de land- als tuinbouwsector ingezet op een natuurinclusief ontwikkelspoor dat zich inzet voor de ontwikkeling van deze aspecten.

²<https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2023/06/07/ctgb-focust-op-doorlooptijden-verduurzaming-en-meer-inzicht-in-gezondheidseffecten>

⁴ [https://www.akkerwijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20\(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.](https://www.akkerwijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.)

⁵ <https://restrain.io/nl/kiemremmer-ethyleen/#:~:text=Naast%20de%20gevolgen%20van%20de,voor%20de%20oogst%20van%202020.>

Conclusie

Vanwege de negatieve afwenteling van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is er een toenemende interesse in het gebruik van groene gewasbeschermingsmiddelen. Middels deze brief wordt voldaan aan de toezegging om PS te informeren over de huidige stand van zaken rondom groene gewasbeschermingsmiddelen. Hierin is de definitie verstrekt dat groene

gewasbeschermingsmiddelen zowel laag-risico middelen omvatten, als middelen waarvan het gebruik is toegestaan voor Skal-gecertificeerde boeren.

Echter zijn er ook uitdagingen en beperkingen verbonden aan groene gewasbeschermingsmiddelen. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat ze even effectief zijn als conventionele chemische middelen en een breed werkingsspectrum hebben. Een systeemaanpak is noodzakelijk bij inzet van minder effectieve middelen. De toelatingsprocedure voor groene middelen is gecompliceerd en er is behoefte aan meer beschikbare middelen en kennisoverdracht aan agrariërs.

Om de overgang naar groenere gewasbescherming te bevorderen, is het cruciaal om te investeren in onderzoek, ontwikkeling en regulatoire processen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

²<https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2023/06/07/ctgb-focust-op-doorlooptijden-verduurzaming-en-meer-inzicht-in-gezondheidseffecten>

⁴ [https://www.akkerwijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20\(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.](https://www.akkerwijzer.nl/artikel/223051-pca-verbod-chloorprofam-heeft-grote-impact-op-hele-aardappelketen/#:~:text=Het%20gebruik%20van%20chloorprofam%20(CIPC,op%20de%20volledige%20aardappelketen%20aanzienlijk.)

⁵ <https://restrain.io/nl/kiemremmer-ethyleen/#:~:text=Naast%20de%20gevolgen%20van%20de,voor%20de%20oogst%20van%202020.>